

рішень.

Одним із важливих аспектів подолання недоліків управління витратами є формування корпоративної культури, орієнтованої на ефективне використання ресурсів. Це включає створення стимулів для працівників щодо оптимізації витрат, а також впровадження системи внутрішнього контролю, яка дозволяє своєчасно виявляти та усувати відхилення від планових показників.

Корпоративна культура, орієнтована на ефективне управління витратами, сприяє підвищенню прозорості процесів, стимулює відповідальність працівників та знижує ризик неправильного використання ресурсів. Формування такої культури можливе через залучення персоналу до процесу прийняття рішень, встановлення чітких показників ефективності та створення системи винагород за досягнення цілей оптимізації витрат.

Одним із найбільш перспективних напрямків подолання недоліків управління витратами є запровадження інноваційних підходів, таких як «бережливе виробництво» (Lean Production), управління витратами на основі принципів Six Sigma та інші [2]. Ці підходи дозволяють мінімізувати втрати, підвищити ефективність використання ресурсів та створити умови для безперервного вдосконалення.

Бережливе виробництво спрямоване на усунення всіх видів втрат у процесах виробництва та обслуговування, що дозволяє підприємствам знизити операційні витрати та підвищити продуктивність. Використання Six Sigma дозволяє компаніям підвищити якість своїх процесів, мінімізуючи дефекти та неефективність, що також сприяє зниженню витрат.

Крім того, методика Agile може бути застосована для оптимізації витрат у проектних командах та управлінні процесами. Цей підхід дозволяє забезпечити гнучкість у прийнятті рішень та швидке реагування на зміни умов, що особливо важливо в умовах нестабільного ринкового середовища.

Подолання недоліків існуючих підходів до управління витратами є критично важливим завданням для підприємств, які прагнуть забезпечити збалансований розвиток та фінансову стабільність. Використання комплексного підходу, фокусування на довгострокових стратегіях, впровадження гнучких моделей та інновацій, розвиток персоналу та використання цифрових технологій — це лише деякі з ефективних рішень, які можуть допомогти досягти цієї мети.

Підприємства, які успішно впроваджують ці підходи, мають можливість не лише підвищити ефективність управління витратами, але й забезпечити стійке зростання в умовах динамічного ринкового середовища. Формування корпоративної культури, орієнтованої на ефективне використання ресурсів, також сприяє досягненню цих цілей. Усі ці заходи дозволяють створити систему управління витратами, яка відповідає вимогам сучасного бізнесу та забезпечує збалансований розвиток підприємств.

Список використаних джерел

1. Алексєрова Ю. В., Ременюк А.Р. Управління фінансовими ресурсами державних підприємств. Причорноморські економічні студії. 2018. № 30 (2). С. 45–48. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/30_2_2018/12.pdf
2. О.М. Рябчиков, Л.М. Ганущак-Єфіменко Використання методів Lean Six Sigma в процесах ризик менеджменту фреймворка SAFe для підвищення його ефективності. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля № 1 2024. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/article/view/796>

Палієнко Т.П.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
доктор філософії з економіки,
старший викладач кафедри економічної теорії

**«ЗЕЛЕНІ» ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ШЛЯХ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ
ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

У сучасному світі питання екологічної стійкості та сталого розвитку є не просто актуальними, а постають частиною свідомого життя суспільства. Одним із ключових інструментів для досягнення цілей сталого розвитку є «зелені» інвестиції, які не лише сприяють збереженню навколишнього середовища, але й забезпечують економічне зростання компаній і країн та соціальну справедливість. Особливої значущості це питання набуває в контексті масштабної відбудови України через російську агресію, де «зелене» відновлення розглядається як стратегічний пріоритет, що повністю відповідає європейському зеленому курсу та глобальним цілям сталого розвитку.

За даними Центру Разумкова, «зелені» інвестиції – це: «підприємницький капітал (матеріальні, інтелектуальні, сировинні ресурси, основні засоби виробництва та технології), який спрямовується у будівництво об'єкта або виробництво товару/послуги/технології, кінцевою метою яких є здійснення позитивного впливу на довкілля (зменшення рівня забруднення) з одночасним відновленням чи підтримкою рівня природного капіталу» [1, с. 85]. Тобто можемо вважати «зелені» інвестиції фінансовими вкладенням, які спрямовані на проєкти, що допомагають зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. Можна виокремити декілька пріоритетних та перспективних галузей для подібних інвестицій, зосереджених на сталому розвитку (табл.1).

Таблиця 1

Пріоритетні галузі для «зелених» інвестицій

Галузь	Приклади
Відновлювальна енергетика	Сонячна, вітрова, гідро- та геотермальна енергія. Інфраструктура для зберігання енергії (батареї, гідроакумуючі станції).
Енергоефективність	Технології для зниження споживання енергії в промисловості та побуті: «зелені» будівлі та екологічні матеріали.
Транспорт	Електромобілі та інфраструктура для зарядки. Громадський транспорт на основі екологічних технологій (електричні автобуси, трамваї).
Сільське господарство	Устаткування та технології для сталого землеробства. Органічне сільське господарство.
Управління відходами	Рекуперація та переробка вторинної сировини. Технології для зменшення та утилізації відходів.
Водні ресурси	Технології з очищення та збереження води у боротьбі зі змінами клімату.
Цифрові технології	Розробка програмного забезпечення та платформ для моніторингу екологічних показників. Smart city.
Освіта	Інвестиції в наукові дослідження, програми навчання і підготовки зі сталого розвитку.

Джерело: власна розробка автора

Як бачимо з таблиці, ключові сфери для «зелених» інвестицій відповідають Цілям сталого розвитку (ЦСР) ООН, які передбачають баланс між економічним зростанням, соціальним прогресом і охороною навколишнього середовища. Наприклад [2]:

- *Ціль 7:* Відновлювана енергія. Інвестиції в проєкти у сфері сонячної, вітрової, гідро- та геотермальної енергетики забезпечують доступ до екологічно чистої енергії.

- *Ціль 9:* Інновації та інфраструктура. Інвестиції у технології для вирішення екологічних проблем.

- *Ціль 11:* Сталий розвиток міст та спільнот. «Зелені» інвестиції в розбудову інфраструктури smart city або зелені дахи та громадський транспорт, допомагають створювати екологічно чистіші міста.

• *Ціль 13*: Боротьба зі зміною клімату. Інвестиції в технології для декарбонізації та перехід до низьковуглецевих технологій є критично важливими для боротьби зі змінами клімату.

На практиці, кожна країна чи економічний регіон запроваджує окремі програми, що відповідають ЦСР та потребують значних коштів. Відтак, з 2020 року існує ініціатива Європейського Союзу (ЄС) під назвою Європейський зелений курс (The European Green Deal), що має на меті зробити Європу кліматично-нейтральним континентом до 2050 року, покращуючи економіку, здоров'я та якість життя, а також вирішуючи екологічні проблеми. Для досягнення цілей даної програми Європейська Комісія запланувала мобілізувати щонайменше 1 трлн євро на «зелені» інвестиції протягом наступного десятиліття [3]. Поточний рівень інвестицій становить приблизно 940 млрд євро, з яких більше 80% спрямовано лише на пом'якшення наслідків зміни клімату. Як визначено у звіті Єврокомісії, загальні інвестиції, необхідні для досягнення екологічних цілей Європейського зеленого курсу, становлять близько 1,6 трлн євро на рік до 2030 року. Наразі загальний інвестиційний дефіцит складає на дві третини вище поточного рівня інвестицій – це 620 млрд євро на рік до 2030 року, щоб мати змогу досягти поставлених екологічних цілей в рамках програми (з яких 480 млрд євро складають витрати зменшення наслідків зміни клімату). Крім того, для забезпечення зеленої стратегічної автономії ЄС потрібно додаткові 14 млрд євро щорічно [4, с. 22]. Це підкреслює важливість залучення додаткового капіталу для переходу до сталого розвитку.

Науковий аналіз глобальних тенденцій у сфері цілей сталого розвитку вказує на суттєве зростання інвестицій у «зелені» технології та відновлювану енергетику. За даними звіту «Energy Transition Investment Trends 2024» від Bloomberg NEF, обсяг таких інвестицій досяг 1,8 трлн дол. США у 2023 році, а до 2026 року очікується їх зростання приблизно вдвічі – до 3,8 трлн дол. США [5]. Прогнози McKinsey підкреслюють необхідність збільшення щорічних інвестицій до 9,2 трлн дол. США для досягнення цілей нульових викидів до 2050 року [6], що вказує на зростаючу роль екологічно відповідального інвестування у досягненні цілей сталого розвитку.

Варто зауважити, що «зелені» інвестиції не лише сприяють декарбонізації та дотриманню ЦСР, а й створюють нові робочі місця, забезпечують стійке економічне зростання та покращують якість життя. Наприклад, згідно з даними Міжнародного агентства з поновлюваних джерел енергії (IRENA) та Міжнародної організації праці (МОП), у 2023 році у світі відбулося рекордне зростання робочих місць у сфері відновлюваної енергетики, з 13,7 млн у 2022 році до 16,2 млн. Найбільшими роботодавцями серед країн світу виявилися Китай – 7,4 млн робочих місць, ЄС – 1,8 млн, Бразилія – 1,56 млн, а на США та Індію припадало майже по 1 млн робочих місць відповідно [7]. Тобто засвідчуємо значний позитивний економічний ефект від «зелених» інвестицій у вигляді додаткових робочих місць.

В контексті повоєнного зеленого відновлення України доцільно зауважити, що наразі загальна сума витрат на відновлення України впродовж наступного десятиліття складає 486 млрд дол. США, з яких найбільші витрати у розмірі 24% спрямовані на розвиток промисловості та послуг (3,6 млрд дол. США), а також 20% на відновлення житлового фонду та комунальної інфраструктури (3,1 млрд дол. США) [8]. Це логічно, враховуючи значні руйнування цих секторів під час війни та їх критичну важливість для відновлення економіки та забезпечення нормального життя громадян країни. Також, варто відзначити, що 28 червня 2024 року у Відні Україна та Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO) підписали Програму зеленого відновлення промисловості України на 2024-2028 роки, яка спрямована на сталий розвиток та екологічну індустріалізацію [9]. Програма охоплює три ключові напрямки: створення можливостей для людей, підтримка бізнесу та інвестицій та сприяння зеленій економіці. За останній рік UNIDO вже почала реалізувати проекти в Україні у таких напрямках як: 3D-друк протезів, розвиток циркулярної економіки, роботизація та впровадження штучного інтелекту. Також варто зауважити, що в рамках підтримки економіки України від Європейського союзу функціонує програма «Ukraine Facility», складовою якої є забезпечення секторального розвитку економіки, де окрема увага приділяється зеленому переходу та охороні довкілля. Впровадження комплексної стратегії досягнення кліматичної нейтральності через протидію промислового забрудненню, квотування викидів, захист лісів та розвиток циркулярної

економіки відкриває для України перспективи стати лідером європейської декарбонізації. Така стала трансформація не лише модернізує нашу економіку та підвищить її конкурентоспроможність через залучення інвестицій у «зелені» сектори, але й забезпечить покращення здоров'я населення та стимулювання інноваційного розвитку.

Підсумовуючи можна дійти висновку, що «зелені» інвестиції є важливим шляхом до реалізації цілей сталого розвитку. Вони мають потужний вплив на економічне зростання та створення нових робочих місць, забезпечуючи позитивні зміни в суспільстві та покращення якості життя. Ініціативи на зразок Європейського зеленого курсу демонструють перспективи таких інвестицій у відновлювальній енергетиці, транспорті та управлінні відходами, що робить їх невід'ємною складовою глобальної стратегії сталого розвитку світу. Повоєнне відновлення України завдяки підтримці міжнародних інституцій та їх програм, формує потужну платформу для зеленої трансформації промисловості, що охоплює розвиток людського капіталу, підтримку бізнесу та впровадження екологічних інновацій, відкриваючи перспективи для нашої країни стати регіональним лідером декарбонізації. Комплексний підхід до досягнення кліматичної нейтральності через протидію промислового забрудненню, квотування викидів та розвиток циркулярної економіки не лише прискорить євроінтеграцію України, але й забезпечить стале економічне зростання та покращення якості життя населення відповідно до принципів Європейського зеленого курсу та глобальної стратегії сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Центр Разумкова. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Київ: Вид-во "Заповіт", 2019. 315 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf (дата звернення: 25.10.2024).
2. Програма розвитку ООН. Цілі сталого розвитку. *UNDP*. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення: 25.10.2024).
3. European Commission. Finance and the Green Deal. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal_en (дата звернення: 25.10.2024).
4. The EU Platform on Sustainable Finance. Monitoring capital flows to sustainable investments: intermediate report. European Union, 2024. 64 с. URL: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2024-04/240404-sf-platform-report-monitoring-capital-flows_en.pdf (дата звернення: 25.10.2024).
5. BloombergNEF. Energy transition investment trends 2024. *BloombergNEF*. URL: <https://about.bnef.com/energy-transition-investment/> (дата звернення: 25.10.2024).
6. McKinsey & Company. The net-zero transition: what it would cost, what it could bring. *McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/sustainability/our-insights/the-net-zero-transition-what-it-would-cost-what-it-could-bring> (дата звернення: 25.10.2024).
7. International Labour Organization. Jobs in renewable energy record highest annual growth rate, reaching 16.2 million. *ILO*. URL: <https://www.ilo.org/resource/news/jobs-renewable-energy-record-highest-annual-growth-rate-reaching-162> (дата звернення: 25.10.2024).
8. World Bank. Ukraine - Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) : February 2022 - December 2023. *World Bank*. URL: <https://documents.worldbank.org/pt/publication/documents-reports/documentdetail/099021324115085807/p1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a> (дата звернення: 27.10.2024).
9. М-во економіки України. Україна та UNIDO підписали Програму зеленого відновлення промисловості України на 2024-2028 роки. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-unido-pidpysaly-prohramu-zelenoho-vidnovlennia-promyslovosti-ukrainy-na-2024-2028-roky> (дата звернення: 25.10.2024).

Пушкар Т. А.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,